

Ενωσιακό δημοσιονομικό δίκαιο

Το ευρωπαϊκό δημοσιονομικό σύστημα

- Άξονες εξέλιξης
  - ◆ Ενοποίηση των προϋπολογισμών
  - ◆ Χρηματοδοτική αυτονομία της Κοινότητας
  - ◆ Ανάπτυξη κοινών πολιτικών
  - ◆ Ισορροπία μεταξύ των θεσμικών οργάνων
  - ◆ Διεύρυνση της Κοινότητας

Ιστορική αναδρομή

- Τα πρώτα χρόνια
  - ◆ Τρεις διαφορετικοί προϋπολογισμοί
    - 1951 Συνθήκη ΕΚΑΧ
    - 1957 Συνθήκη ΕΟΚ
    - 1957 Συνθήκη ΕΚΑΕ (Ευρατόμ)
  - ◆ 1965: Συνθήκη συγχώνευσης των εκτελεστικών οργάνων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
    - Ενοποίηση διοικητικού προϋπολογισμού
    - Θέσπιση ενοποιημένου προϋπολογισμού λειτουργίας
  - ◆ 1970: Συνθήκη Λουξεμβούργου
    - αντικατέστησε το σύστημα χρηματοδότησης από εισφορές των Κ-Μ με σύστημα ιδίων πόρων
    - θέσπισε ενιαίο προϋπολογισμό για τις Κοινότητες

Ιστορική αναδρομή

- Η περίοδος της κρίσης στη δημοσιονομική διαχείριση (1975-1987)
  - ◆ Αιτίες
    - Προστριβές στις σχέσεις μεταξύ των θεσμικών οργάνων
      - Έλλειψη αυστηρά καθορισμένων αρμοδιοτήτων
      - Υποχρεωτικές-μη υποχρεωτικές δαπάνες
      - Έλλειψη μηχανισμού διευθέτησης διαφωνιών
    - Δημοσιονομικές ανισορροπίες
    - Ανεπάρκεια πόρων – αύξηση δαπανών
  - ◆ Προβλήματα στην έγκριση των προϋπολογισμών
  - ◆ 1982: Κοινή διακήρυξη του Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής
  - ◆ 1986: Προσφυγή από την Επιτροπή στο ΔΕΚ – ακύρωση του προϋπολογισμού 1986

Ιστορική αναδρομή

- Η περίοδος της κρίσης στη δημοσιονομική διαχείριση (1975-1987)
  - Δημοσιονομικές ανισορροπίες
    - Το βρετανικό ζήτημα
      - ➔ Κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν μικρότερο του κοινοτικού μέσου όρου
      - ➔ Περιορισμένος αγροτικός τομέας
      - ➔ Ευρύτερη βάση ΦΠΑ από τον κοινοτικό μέσο όρο
      - ➔ 1975: Δημοψήφισμα για την παραμονή στην ΕΟΚ
      - ➔ 1975, 1979, 1984: Θέσπιση διορθωτικών μηχανισμών
    - Το γερμανικό ζήτημα
      - ➔ 1981: Τέθηκε το ζήτημα των υψηλών εισφορών της Γερμανίας
      - ➔ 1984: Μείωση του μεριδίου της Γερμανίας στον διορθωτικό μηχανισμό του Ηνωμ. Βασιλείου

Ιστορική αναδρομή

- Ανεπάρκεια οικονομικών πόρων
  - ◆ Προβλήματα
    - Μείωση των ιδίων πόρων
      - Δασμοί – αγροτικές εισφορές
      - ΦΠΑ
    - Αύξηση των δαπανών
      - Ενίσχυση των πολιτικών της ΕΟΚ
      - 1983: Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
      - 1984: Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
      - 1985: Ενοποιημένα Μεσογειακά Προγράμματα
    - Διεύρυνση της Κοινότητας
  - ◆ Λύσεις
    - Προσπάθεια αύξησης εσόδων
      - Αύξηση ποσοστού ΦΠΑ
      - Δημοσιονομική πειθαρχία
    - Χωρίς αποτέλεσμα

Ιστορική αναδρομή

- Δημοσιονομική αναμόρφωση (1988-1992)
  - ♦ Νέος ίδιος πόρος: Εισφορά ΑΕΠ (Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν, GNP)
  - ♦ Αναμόρφωση του Διορθωτικού Μηχανισμού του Ην. Βασιλείου
  - ♦ Αυξημένη δημοσιονομική πειθαρχία
  - ♦ Περιορισμός των αγροτικών δαπανών
  - ♦ Αναμόρφωση των Διαρθρωτικών Ταμείων
- Σταθεροποίηση των διαρθρωτικών αλλαγών (1993-1999)
  - ♦ 1995: Διεύρυνση (Νορβηγία, Αυστρία, Σουηδία, Φινλανδία)
  - ♦ 1997: Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης
- Σταθερή δημοσιονομική βάση (2000-2006)
  - ♦ 2004: Νέα διεύρυνση της Κοινότητας
  - ♦ Μικρές αναπροσαρμογές
- Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο (2007-2013, 2014-2020, 2021-2027)

Τα χαρακτηριστικά του ευρωπαϊκού δημοσιονομικού συστήματος

- Νομικό πλαίσιο
- Δημοσιονομική αυτονομία
- Πολυετές Οικονομικό Πλαίσιο

Νομικό πλαίσιο

- Πρωτογενές δίκαιο
  - ♦ ΣΕΕ
  - ♦ ΣΛΕΕ
- Παράγωγο δίκαιο
- Διοργανικές συμφωνίες μεταξύ των θεσμικών οργάνων της ΕΕ

Νομικό πλαίσιο

- Πρωτογενές δίκαιο
  - ◆ ΣΕΕ
    - Χρηματοδότηση της κοινής εξωτερικής πολιτικής και της πολιτικής ασφάλειας (§41)
    - Ενισχυμένη συνεργασία (§21)
    - Μη συμμετοχή ορισμένων Κ-Μ σε συγκεκριμένες λειτουργίες (Πρωτόκολλα)
  - ◆ ΣΛΕΕ
    - Άρθρα 310-325, Δημοσιονομικές διατάξεις
      - Γενικές αρχές του Προϋπολογισμού της ΕΕ
      - Ίδιοι πόροι της ΕΕ
      - Πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο
      - Ετήσιος προϋπολογισμός της Ένωσης
      - Εκτέλεση του προϋπολογισμού και απαλλαγή
      - Θέσπιση κοινών ρυθμίσεων
      - Καταπολέμηση της απάτης

Νομικό πλαίσιο

- Παράγωγο δίκαιο
  - ◆ Δημοσιονομικός Κανονισμός (Financial Regulation)
    - Προσδιορίζει τους κανόνες κατάρτισης και εκτέλεσης του προϋπολογισμού
    - Ορίζει κανόνες για παρουσίαση και έλεγχο λογαριασμών
    - Έως το 2002: αρμόδιο όργανο το Συμβούλιο
    - Μετά το 2002: συναρμόδια το Ευρ. Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο μετά από διαβούλευση με το Ελ. Συνέδριο
    - Απαιτείται πλειοψηφία (πριν το 2002 ομοφωνία)
    - Ισχύων Κανονισμός: Κανονισμός (ΕΕ, Ευρατόμ) 2018/1046 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18ης Ιουλίου 2018

Νομικό πλαίσιο

- Παράγωγο δίκαιο
  - ◆ Εκτελεστικοί Κανονισμοί για ιδίους πόρους
    - Απαιτείται πλειοψηφία (πριν το 2002 ομοφωνία)
  - ◆ Προγράμματα τομεακής χρηματοδότησης (Sectoral Funding Programmes)
    - Π.χ. Ορίζων 2020-Πρόγραμμα για έρευνα και καινοτομία
    - Μηχανισμός χρηματοδότησης εξωτερικής δράσης της ΕΕ

Νομικό πλαίσιο

- Διοργανικές συμφωνίες μεταξύ των θεσμικών οργάνων της ΕΕ (Interinstitutional Agreements)
  - ♦ Νομική βάση: 295 ΣΛΕΕ
  - ♦ Παλαιότερα άτυπες πράξεις
  - ♦ Τώρα πλέον νομικά δεσμευτικές πράξεις
  - ♦ Σκοπός
    - αποφυγή διενέξεων και καθυστερήσεων στην κατάρτιση και εκτέλεση του προϋπολογισμού
    - Διασφάλιση πειθαρχίας στην εκτέλεση του προϋπολογισμού
    - Διασφάλιση συνετής οικονομικής διαχείρισης
  - ♦ Π.χ. Διοργανική Συμφωνία της 2ας Δεκεμβρίου 2013 μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής για τη δημοσιονομική πειθαρχία, τη συνεργασία σε δημοσιονομικά θέματα και τη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση

Δημοσιονομική αυτονομία της ΕΕ

- Χρηματοδότηση του προϋπολογισμού της ΕΕ
  - ◆ Αμετάκλητη
    - Έσοδα που μεταβιβάζονται ανέκκλητα στην ΕΕ για να χρηματοδοτήσει τον προϋπολογισμό της
  - ◆ Αυτοδίκαιη
    - Έσοδα που εισπράττονται από την ΕΕ αυτομάτως, χωρίς να απαιτείται μεταγενέστερη απόφαση από τις εθνικές αρχές

Δημοσιονομική αυτονομία της ΕΕ

- Διαμορφώθηκε σταδιακά
  - ♦ Η ΕΚΑΧ χρηματοδοτούνταν μέσω ευρωπαϊκού φόρου στην παραγωγή άνθρακα και χάλυβα
  - ♦ Η ΣυνθΕΚ
    - χρησιμοποιούσε αρχικά σύστημα εισφορών
    - προέβλεπε μελλοντικούς ίδιους πόρους από την Τελωνειακή Ένωση
  - ♦ 1970: Εισήχθη το σύστημα των ιδίων πόρων (Απόφαση του Συμβουλίου 70/243/ΕΟΚ)
  - ♦ 1970-2020: Καθορισμός με Αποφάσεις του Συμβουλίου
    - 2007: Απόφαση 2007/436/ΕΚ για το διάστημα 2007-2013
    - 2014: Απόφαση 2014/335/ΕΕ για το διάστημα 2004-2020
    - 2020: Απόφαση 2020/2053/ΕΕ για το διάστημα 2021-2027

Σύστημα ιδίων πόρων

- Άρθρο 311 ΣΛΕΕ
  - ♦ Η Ένωση προικίζεται με επαρκή μέσα για την επίτευξη των στόχων της και την επιτυχή εφαρμογή των πολιτικών της.
  - ♦ Πλήρης χρηματοδότηση από ιδίους πόρους
  - ♦ Διαδικασία
    - Απόφαση του Συμβουλίου
    - μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
    - απαιτείται ομοφωνία
    - η απόφαση αυτή τίθεται σε ισχύ μόνο μετά την έγκρισή της από τα κράτη μέλη, σύμφωνα με τους αντίστοιχους συνταγματικούς κανόνες τους.
  - ♦ Οι κατηγορίες ιδίων πόρων καθορίζονται από την Απόφαση.

Σύστημα ιδίων πόρων

- Απόφαση του Συμβουλίου
  - ♦ Παρακολουθεί το Πολυετές Οικονομικό Πλαίσιο
  - ♦ Δεν έχει ημερομηνία λήξης
  - ♦ Εξακολουθεί να ισχύει μέχρι να τεθεί σε ισχύ η επόμενη
  - ♦ Η επόμενη τίθεται σε ισχύ αναδρομικά
- Ίδιοι πόροι
  - ♦ Παραδοσιακοί
  - ♦ Πόρος ΦΠΑ
  - ♦ Πόρος ΑΕΕ (Ακαθάριστο Εθνικό Εισόδημα)
  - ♦ Μηχανισμοί διόρθωσης

Σύστημα ιδίων πόρων

- Ίδιοι πόροι
  - ◆ Παραδοσιακοί
    - Είδη
      - Γεωργικές εισφορές και εισφορές ζάχαρης
        - Δασμοί στα εισαγόμενα γεωργικά προϊόντα
        - Εισφορά στην παραγωγή ζάχαρης
      - Τελωνειακοί δασμοί
        - Κοινοί τελωνειακοί δασμοί
        - Δασμοί αντιντάμπινγκ
    - Τα Κ-Μ παρακρατούν ποσοστό επί των εισπραττομένων (τώρα 25%, στο μέλλον 20%)
    - Μείωση λόγω των συμφωνιών με τον ΔΟΕ
  - ◆ Πόρος ΦΠΑ
    - Βάση υπολογισμού για κάθε Κ-Μ ανάλογα με τα έσοδα ΦΠΑ
    - Εφαρμόζεται ενιαίος συντελεστής (τώρα 0,30%)
    - Περιορίζεται στο 50% του ΑΕΕ σύμφωνα με το ΑΕΕ

Σύστημα ιδίων πόρων

- Ίδιοι πόροι
  - ◆ Πόρος ΑΕΕ (Ακαθάριστο Εθνικό Εισόδημα)
    - Εισφορά κάθε Κ-Μ με βάση το ΑΕΕ του
    - Εισήχθη το 1988
    - Επικουρικού χαρακτήρα σε σχέση με τους άλλους ιδίους πόρους
    - Χρησιμεύει στην ισοσκέλιση του προϋπολογισμού
    - Πλέον καταλαμβάνει το 75% των εσόδων της ΕΕ
  - ◆ Εισφορά βάσει της ποσότητας των απορριμμάτων πλαστικών συσκευασιών που δεν ανακυκλώνονται
    - Νέος πόρος (εφαρμόζεται από 1.1.2021)
    - Συντελεστής 0,80 EUR ανά χιλιόγραμμο
    - Προβλέπονται κατ' αποκοπή μειώσεις για ορισμένα Κ-Μ (π.χ. Ελλάδα 33 εκ., Ιταλία 184 εκ., Κύπρος 3 εκ.)
    - Καλύπτει περίπου 3-4 % του προϋπολογισμού της ΕΕ.

Σύστημα ιδίων πόρων

- Ίδιοι πόροι
  - ◆ Μηχανισμοί διόρθωσης
    - Εισήχθη το 1984 για το Ηνωμ. Βασίλειο
    - Στην πραγματικότητα πολιτικός συμβιβασμός
    - Υπολογίζεται η ανισορροπία των εισφορών
    - Επιστρέφεται το 66% στο Ηνωμ. Βασίλειο
    - Η επιπλέον επιβάρυνση κατανεμόταν μεταξύ των υπόλοιπων Κ-Μ
    - Ανάλογα συστήματα εφαρμόζονται για Αυστρία, Γαλλία, Γερμανία, Δανία, Ολλανδία, Σουηδία
    - Μετά το BREXIT διατηρούνται οι μηχανισμοί διόρθωσης για τα υπόλοιπα Κ-Μ ως τουλάχιστον το 2027
  - ◆ Λοιποί πόροι
    - Φόροι επί των εισοδημάτων του προσωπικού της ΕΕ
    - Συνεισφορές τρίτων κρατών σε κοινοτικά προγράμματα
    - Επιστροφές κοινοτικών ενισχύσεων
    - Πρόστιμα και χρηματικές ποινές που επιβάλλει η Επιτροπή

Σύστημα ιδίων πόρων

- Νομικό πλαίσιο
  - ◆ Άρθρο 311 ΣΛΕΕ
  - ◆ Απόφαση του Συμβουλίου 2014/335/ΕΕ της 26 Μαΐου 2014 σχετικά με το σύστημα των ιδίων πόρων της ΕΕ
  - ◆ Εκτελεστικός Κανονισμός
  - ◆ Κανονισμός απόδοσης

Σύστημα ιδίων πόρων

- Νομικό πλαίσιο
  - Απόφαση του Συμβουλίου 2014/335/ΕΕ της 26 Μαΐου 2014 σχετικά με το σύστημα των ιδίων πόρων της ΕΕ
    - Ορίζει τις κατηγορίες ιδίων πόρων
    - Ορίζει τις μεθόδους για τον υπολογισμό τους
    - Ποσοστό παρακράτησης των Κ-Μ (20%)
    - Ανώτατο όριο των ιδίων πόρων: 1,23% του αθροίσματος των ΑΕΕ των Κ-Μ
    - Ανώτατο όριο πιστώσεων για αναλήψεις υποχρεώσεων που εγγράφονται στον προϋπολογισμό της Ένωσης: 1,29% του συνολικού ΑΕΕ των Κ-Μ
    - Ενιαίος συντελεστής του πόρου ΦΠΑ: 0,30%
      - ➔ Γερμανία, Ολλανδία, Σουηδία: 0,15%

Σύστημα ιδίων πόρων

- Νομικό πλαίσιο
  - ◆ Απόφαση του Συμβουλίου 2014/335/ΕΕ της 26 Μαΐου 2014 σχετικά με το σύστημα των ιδίων πόρων της ΕΕ
    - Διορθωτικός μηχανισμός υπέρ του Ηνωμ. Βασιλείου
      - Υπολογισμός διαφοράς βάσης υπολογισμού ΦΠΑ και εισφοράς ΑΕΕ
      - Επιστροφή ποσοστού 66%
    - Χρηματοδότηση του διορθωτικού μηχανισμού υπέρ του Ηνωμ. Βασιλείου
      - Κατανομή στα υπόλοιπα Κ-Μ
      - Μείωση στο $\frac{1}{4}$ του ποσοστού Γερμανίας, Ολλανδίας, Αυστρίας, Σουηδίας

Σύστημα ιδίων πόρων

- Νομικό πλαίσιο
  - ◆ Εκτελεστικός Κανονισμός (Implementation Regulation)
    - Κανονισμός 608/2014/ΕΕ, Ευρατόμ του Συμβουλίου της 26ης Μαΐου 2014
    - Θέσπιση εκτελεστικών μέτρων για το σύστημα των ιδίων πόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης
    - Υπολογισμός και εγγραφή του υπολοίπου στον προϋπολογισμό
    - Μέτρα ελέγχου και εποπτείας
  - ◆ Κανονισμός απόδοσης ("making-available" Regulation)
    - Κανονισμός 609/2014/ΕΕ, Ευρατόμ του Συμβουλίου της 26ης Μαΐου 2014
    - Ορίζει τις μεθόδους και τη διαδικασία απόδοσης των παραδοσιακών ιδίων πόρων και των ιδίων πόρων που βασίζονται στον ΦΠΑ και το ΑΕΕ
    - Ορίζει τα μέτρα αντιμετώπισης των ταμειακών αναγκών

Σύστημα ιδίων πόρων

- Κύρια χαρακτηριστικά
  - ◆ Εγγυημένο ύψος οικονομικών πόρων της ΕΕ
  - ◆ Ειδικός νομικός χαρακτήρας των πόρων
  - ◆ Επιδίωξη δίκαιης κατανομής

Σύστημα ιδίων πόρων

- Κύρια χαρακτηριστικά
  - ◆ Εγγυημένο ύψος οικονομικών πόρων της ΕΕ
    - Στη δεκαετία του 1980
      - ραγδαία αύξηση των δαπανών της ΕΕ
      - Μείωση των εσόδων ΦΠΑ
    - 1988: Σύνδεση πόρων με δαπάνες
      - Εισαγωγή Εισφοράς ΑΕΕ
      - Οροφή ιδίων πόρων σε σχέση με το συνολικό ΑΕΕ των Κ-Μ
  - ◆ Νομική φύση των πόρων
    - Οριστική μεταφορά εισοδήματος από τα Κ-Μ με ειδική διαδικασία
    - Συνέπεια: αυτόματη πληρωμή
    - Η ΕΕ δεν διαθέτει ίδιο σύστημα είσπραξης
    - Τα Κ-Μ εισπράττουν για λογαριασμό της ΕΕ

Σύστημα ιδίων πόρων

- Κύρια χαρακτηριστικά
  - Επιδίωξη δίκαιης κατανομής
    - Αντίστροφη προοδευτικότητα του ΦΠΑ
    - Οροφή στον πόρο ΦΠΑ
    - Αντικατάσταση από την εισφορά ΑΕΕ
    - Μηχανισμοί διόρθωσης ανισορροπιών
      - ➔ Διορθωτικός μηχανισμός Ηνωμ. Βασιλείου
      - ➔ Μείωση ποσοστού κατανομής της διόρθωσης για ορισμένα Κ-Μ
      - ➔ Μειωμένος συντελεστής πόρου ΦΠΑ για Αυστρία, Γερμανία, Σουηδία, Ολλανδία
      - ➔ Μειωμένη εισφορά ΑΕΕ για Ολλανδία, Σουηδία, Δανία, Αυστρία
      - ➔ Μείωση της διόρθωσης Ηνωμ. Βασιλείου για δαπάνες εισδοχής νέων Κ-Μ το 2004